

Eslövs kyrkogård

Info och historik

Källa: Vård- och underhållplanen av regionsmuseet Skåne

SAMMANFATTNING

Efter järnvägens tillkomst och utveckling under 1800-talets andra hälft växte Eslöv från att ha varit en liten by med ett fåtal gårdar, till en status som köping 1875, och stadsrättigheter 1911. Eslövs by var en del av Västra Sallerups socken och den lilla 1100-tals kyrkan i Västra Sallerup blev med ortens expansion för liten. Planerna på en ny kyrka värdig en järnvägsknut tog form och med ett stigande invånarantal även planerna på en ny begravningsplats. Den nya kyrkan invigdes 1891 och samma år även den nya kyrkogården. Kyrkogården anlades i Eslövs södra utkant, alldeles invid järnvägen mot Malmö och med närhet till Västra Sallerups by med den gamla kyrkan och kyrkogården. Eslöv kom att tillhöra Västra Sallerups församling ända till 1952 då Eslövs församling bildades.

Staden fortsatte växa och 1923 gjordes en större utvidgning av kyrkogården, och i samband med utvidgningen uppfördes ett nytt begravningskapell. Det nya området var väl tilltaget och togs i bruk succesivt under mer än 50 års tid. Det fullbordades 1969 med en klockstapel på kyrkogårdens högsta punkt. Ytterligare en utvidgning gjordes 1975 åt väster och i detta nya område anlades ett krematorium med både ett stort och ett mindre kapell. I området tillkom även minneslund, urnlund och askgravlund. 2005 utvidgades kyrkogården ännu en gång då ett markområde söder om kyrkogården införlivades.

Kyrkogården bildar idag en väl sammanhållen helhet med bibehållna delar från alla de årtionden som den varit i bruk. Kyrkogårdens äldsta del utgör ett praktfullt exempel på sekelskiftets högtidliga kyrkogårdsarkitektur, medan de därefter tillfogade delarna alla ger prov på sin tids ideal. Under mitten av 1900-talet fick kyrkogården en allt öppnare och naturlig utformning och kyrkogården bildar idag ett stort och parkliknande område som är flitigt besökt även för sina rekreativa värden.

1923 års utvidgningsområde. Norra delen som bevarat mycket av sin atmosfär från mellankrigstiden.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Fastighetsbeteckning: Eslöv 53:18

Koordinat X (Northing): 6188078

Koordinat Y (Easting): 393392

Adress: Sallerupsvägen 7, Eslöv

Stift: Lunds stift

Kontrakt: Frosta-Rönnebergs kontrakt

Pastorat: Eslövs pastorat

Församling: Eslöv

Landskap: Skåne

Län: Skåne län

Kommun: Eslöv

Begravningshuvudman: Svenska kyrkan Eslöv

Markägare: Svenska kyrkan Eslöv

Förvaltare: Svenska kyrkan Eslöv

Förvaltares adress: Sallerupsvägen 1, 241 37 Eslöv

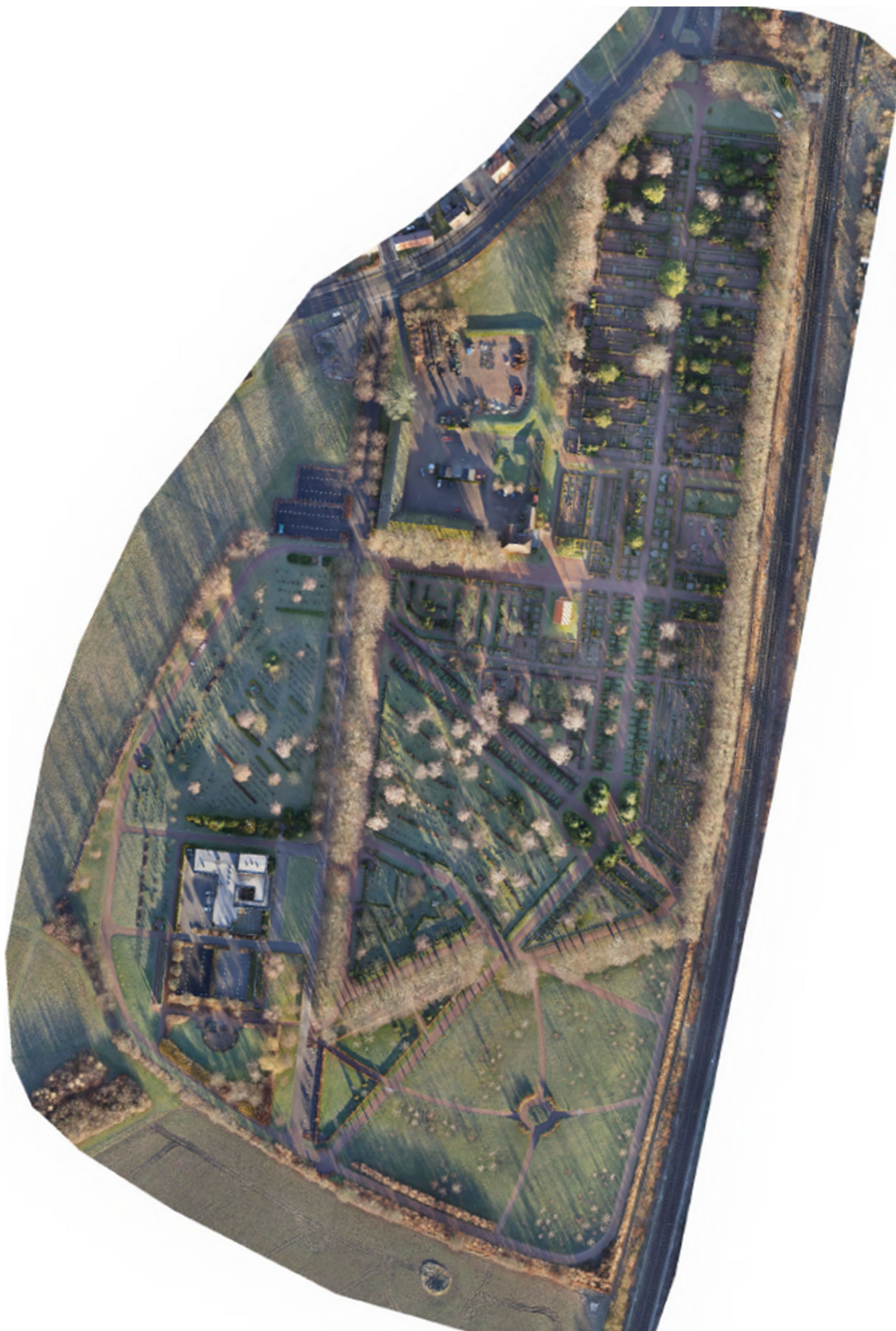
Växtzon: I-II

Antal gravplatser: Uppgift saknas

Antal gravsatta: Uppgift saknas

Antal gravsatta under året (2019): Uppgift saknas

Ortofoto

Eslövs kyrkogård, ortofoto från 2016 (Svenska kyrkan Eslöv).

HISTORIK, BESKRIVNING OCH VÄRDERING

Övergripande historik

Eslövstrakten har varit bebodd sedan åtminstone 7000 år och utgör en del av den mellanskånska övergångsbygden. Kommunens norra del bildar ett kuperat landskap på urbergsmorän medan landskapet kring Eslövs tätort och söder därom övergår i ett slättlandskap på bördig moränlera. Trakten dominerades länge av byar bestående av samlingar av gårdar, ensamgårdar, sockenkyrkor och adelsgoods.

När de första tågen började rulla genom Eslöv 1858 hade staden strax över 1000 invånare och när Eslöv dryga tio år senare blev en järnvägsknut genom tågförbindelser till Landskrona, Helsingborg, Ystad, Hörby, Kristianstad Röstånga och Klippan ökade befolkningen i jämn takt med den ökade handeln. 1875 blev Eslöv köping och under 1880-talet ansågs Eslöv vara Sveriges andra viktigaste handelsköping.

Eslövs by hörde till Västra Sallerups socken där en kyrka uppförts redan på 1100-talet. När den nya kyrkan uppfördes 1891 i Eslövs köping var det som sockenkyrka i Västra Sallerups församling, och med benämningen Västra Sallerups nya kyrka. Först 1952 bildades Eslövs församling och kyrkan fick benämningen Eslövs kyrka.

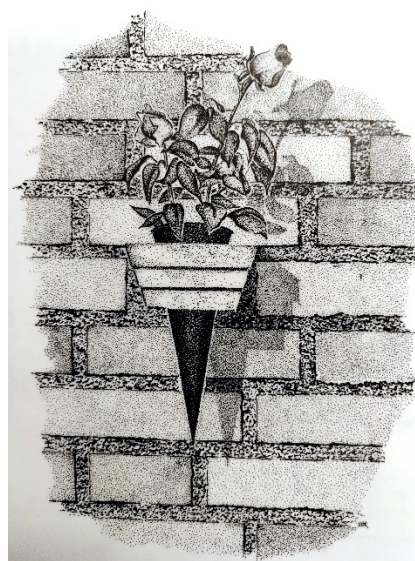
När Eslövs kyrka stod färdig 1891 anlades även den nya kyrkogården söder om tätorten, alldeles väster om järnvägen. Redan på 1920-talet behövde kyrkogården utvidgas och den expanderade då med ett större markområde söderut och försågs även med en kapellbyggnad efter ritningar av domkyrkoarkitekten Theodor Wåhlin. Efter den första utvidgningen har kyrkogården utvidgats ytterligare två gånger, 1975 och 2005. Dessutom införlivades 1955 även ett mindre område för ekonomiytor och personalbyggnad.

1920-talets utvidgningsområde belades successivt och kvarteren iordningställdes efterhand som behov uppstod. De kvarter som inledningsvis färdigställdes på 1920-talet var belägna närmast den äldsta delen och längs östra sidan, mot järnvägen. På 1940-talet fortsatte gravsättningen västerut, kring kapellet och längs huvudstråket mot söder. Senare under 1960-talet fortsatte nyanläggningen av kvarter i slänten längre söderut och kröntes 1969 av den nybyggda klockstapeln.

Ett krematorium med två kapell uppfördes 1975 i den då gjorda utvidgningen, och detta område kompletterades senare med minneslund, urnlund och askgravlund. Den senast gjorda utvidgningen gjordes mot söder 2005, men största delen av detta område har ännu inte tagits i bruk eller finplanerats. Området har huvudsakligen iordningställt som parkområde med träd, gräsytor och gångstråk.

Foto från 1970-tal med klockstapeln och det nybyggda krematoriekapellet.
(Foto från församlingsarkivet)

Korrespondensillustration, detalj från urnlunden. (Från församlingsarkivet)

Historiska bilder

Flygbild tagen under perioden 1940–47 (Historiska flygbilder från Lantmäteriet).

Flygbild tagen i slutet av 1950-talet (Historiska flygbilder från Lantmäteriet).

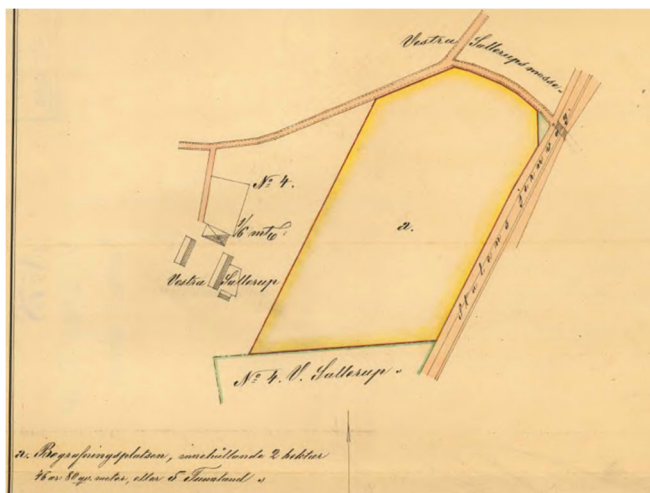

Flygbild tagen ca 1975 (Historiska flygbilder från Lantmäteriet).

Satellitbild 2020 (Google maps).

Historiska kartor

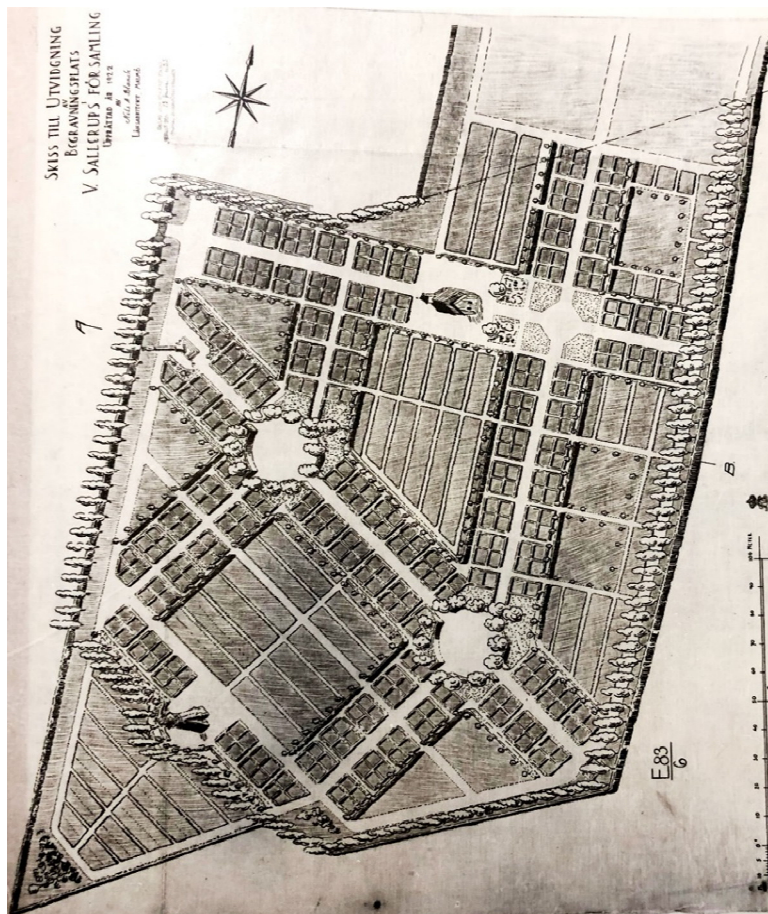
1888. Karta som visar inköpt mark för etablering av kyrkogården.

(Lantmäteriets historiska kartor)

1910-15. Häradsekonomska kartan.

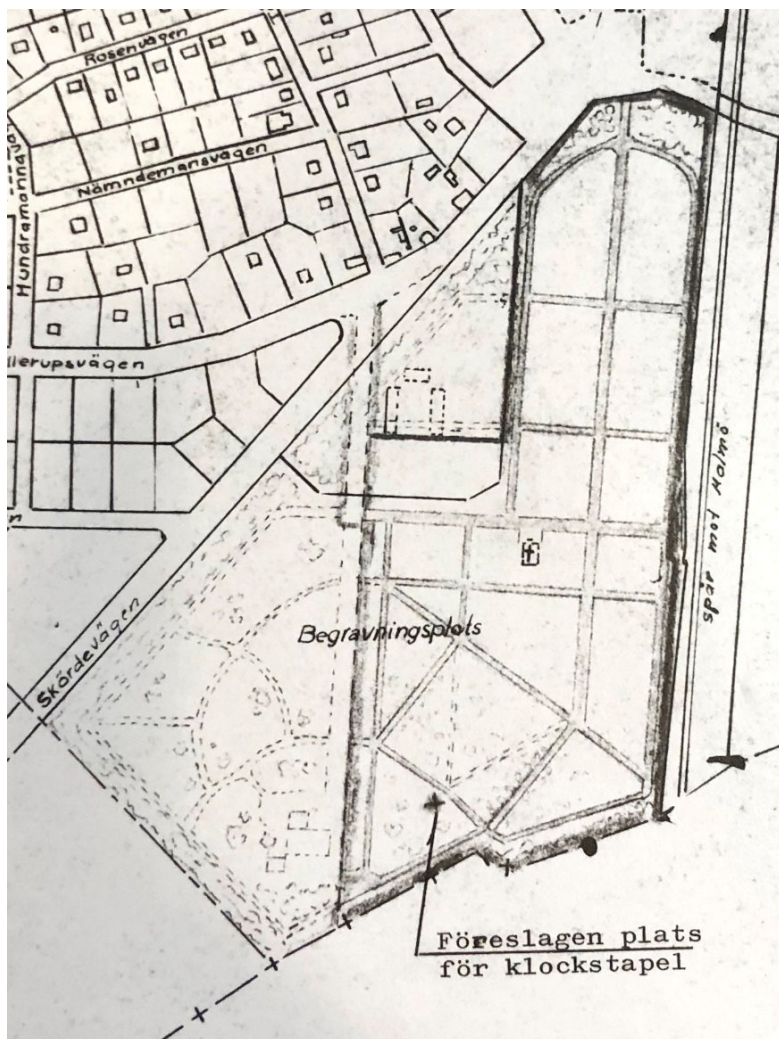
(Lantmäteriets historiska kartor)

1922 Skissförslag över utvidgning av kyrkogården av Nils A Blanck. Förslaget genomfördes bara delvis.

En klockstapel på kyrkogårdens högsta punkt fanns med redan i detta förslag. Klockstapeln blev dock inte verklighet förrän 1969, och då i en modernare skepnad.

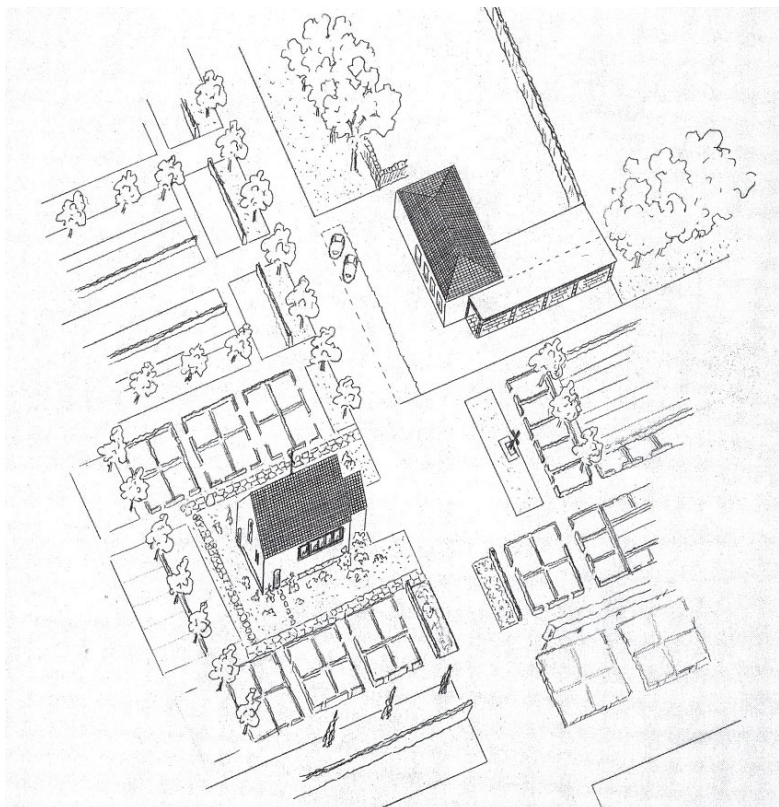
(Antikvarisk-topografiska arkivet)

Karta upprättad 1946. Det är oklart om denna karta visar att framtida utvidgningar västerut planerades redan då eller om den kompletterades senare.

1969 användes kartan för att markera föreslagen plats för den nya klockstapeln.

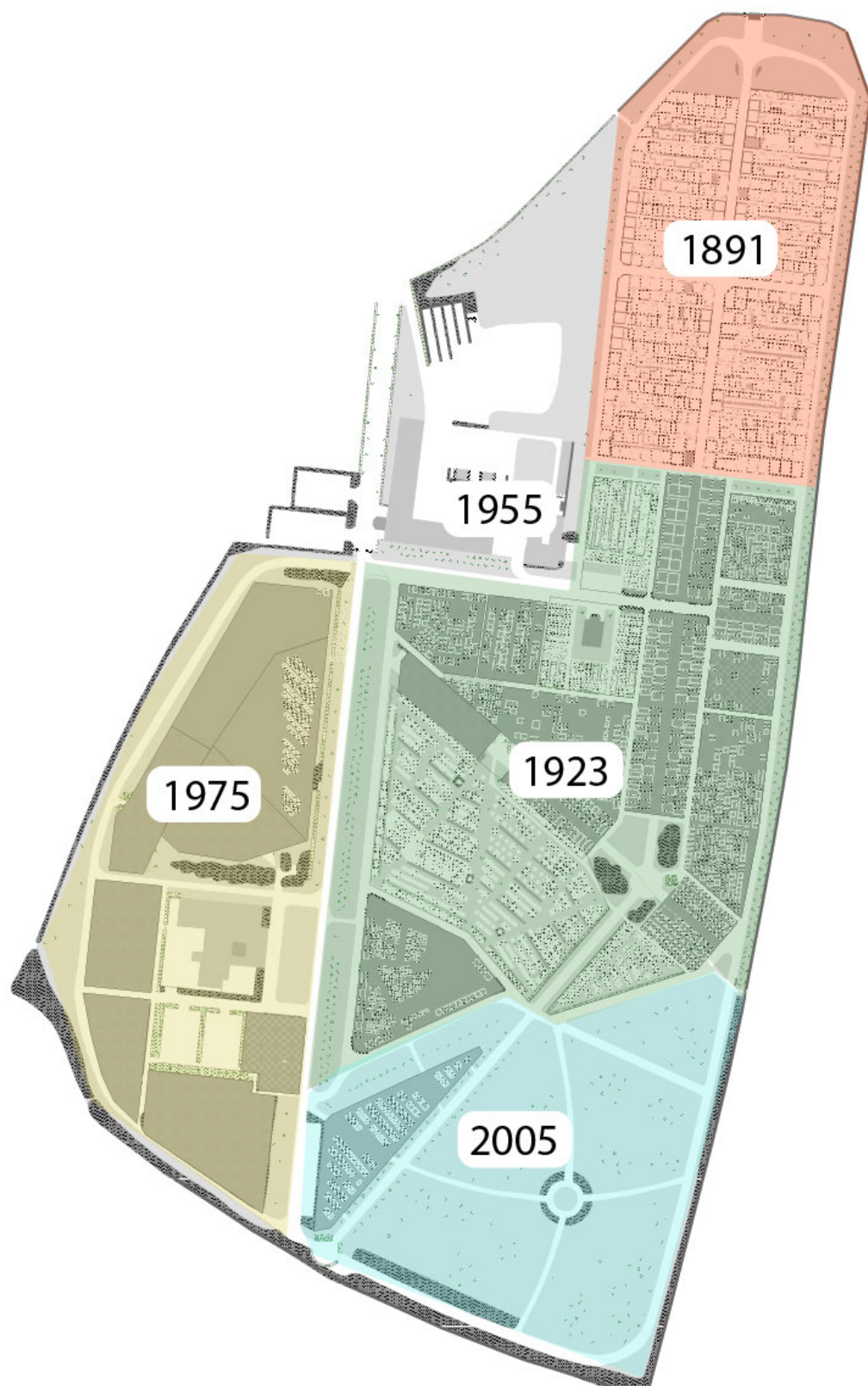
(Antikvarisk-topografiska arkivet)

1955. Skiss med förslag till gestaltning av området kring de nya ekonomibyggnaderna och omgestaltning av platsen kring gravkapellet.

(ur Svensk kyrkogårdsarkitektur i utveckling 1940-1990 av Åsa Klintborg Ahlklö)

Karta över kyrkogårdens utvidgningar

Kartan visar kyrkogårdens utvidgningar. Områdena har sedan belagts successivt.

Kronologisk förteckning av händelser i kyrkogårdens historia

Den kronologiska förteckningen ska kunna kompletteras när ytterligare händelser blir kända samt när uppdatering av vård- och underhållsplanen görs.

Årtal	Händelse	Källa
1891	Västra Sallerups nya kyrka (numera Eslövs kyrka) och östra kyrkogård (numera Eslövs kyrkogård) invigdes. Västra Sallerups gamla kyrka togs ur bruk.	Svenska kyrkan Eslöv, 2020
1923	Den första utvidgningen av kyrkogården genomfördes omkring 1923. En plan för området utarbetades av länssarkitekt Nils A Blanck. Området togs i bruk etappvis.	Antikvarisk-topografiska arkivet
1924-25	Begravningskapellet uppfördes på det nya kyrkogårdsområdet. Kapellet ritades av domkyrkoarkitekt Theodor Wåhlin och invigdes 1925. Han utformade även portalen i norr, vilken färdigställdes 1925.	Antikvarisk-topografiska arkivet
1952	Västra Sallerups nya kyrka fick benämningen Eslövs kyrka och Eslövs församling bildades. Västra Sallerups gamla kyrka renoverades och togs åter i bruk 1953.	Svenska kyrkan Eslöv, 2020
1955	Mark förvärvades i nordväst för en ny ekonomibyggnad.	Antikvarisk-topografiska arkivet
1958	Ny ekonomibyggnad med personalutrymmen, expeditionsrum, väntrum, toaletter samt redskapsbod uppfördes.	Antikvarisk-topografiska arkivet
1969	Klockstapeln uppfördes och urngravsområdet kring denna iordningsställdes.	Antikvarisk-topografiska arkivet
1975	Kyrkogården utvidgades västerut och Ljusets kapell med krematorium och det mindre Hoppets kapell uppfördes på kyrkogårdens västra utvidgningsområde.	Svenska kyrkan Eslöv, 2020
1979	Minneslunden anlades.	Antikvarisk-topografiska arkivet
1979	Ny ekonomibyggnad uppfördes med garage och verkstadsutrymmen. Personalutrymmena utökades.	Antikvarisk-topografiska arkivet
1996	Urnlunden med tegelmur, söder om krematoriekapellet anlades.	Svenska kyrkan Eslöv, 2020
2000	Krematoriet lades ner och Ljusets kapell övergick från att vara krematoriekapell till att vara ceremonilokal.	Svenska kyrkan Eslöv, 2020
2005	Kyrkogården utvidgades söderut. En vegetationsridå anlades i det nya områdets gräns mot söder och mot järnvägen i sydöst.	Svenska kyrkan Eslöv, 2020
2010	Askgravlunden, med tegelmur liknande urnlunden, anlades sydväst om Hoppets kapell.	Svenska kyrkan Eslöv, 2020

Omgivning och sammanhang

Eslöv är huvudort i Eslövs kommun och ligger i den bördiga jordbruksbygden mellan lundaslätten och det mellanskånska mosaiklandskapet. Ortens ursprung som stationssamhälle är tydlig då järnvägen och stationsområdet fortfarande utgör stadens mittaxel. Från järnvägen kan stadens framväxt skönjas som årsringar.

Kyrkogården ligger placerad i stadens södra utkant och ansluter till Västra Sallerups kyrkby. I området norr om kyrkogården ligger bland annat Eslövs stadshus och en handelsträdgård. Den idag vidsträckt kyrkogården ligger inramad av järnvägen i öster och Sallerupsvägen i norr. Strax nordöst om kyrkogården angör den kraftigt trafikerade Södra stambanans dubbelspår till bangården vid Eslövs järnvägsstation. Söder om kyrkogården tar åkerlandskapet vid och i väster gränsar kyrkogården mot parkmark och villaområden. Kyrkogårdens södra del är belägen på en höjdrygg med vackra vyer mot åkerlandskapet kring Ellinge slott och Kävlingeåns dalgång.

En smal stig skiljer kyrkogården från järnvägen i öster

I Eslövs översiktsplan ÖP 2035 beskrivs Eslövs kyrkogård som en plats med höga naturvärden, kulturvärden och rekreativvärden. Kyrkogården besöks flitigt av motionärer och hundrastare likväl som av besökare till aktiva gravplatser.

Tillgänglighet, kommunikation, information

Tillgänglighet

Kyrkogårdens äldsta delar är flacka medan de nyare delarna är lätt kuperade. Det är möjligt att med handikapptransport köra fram till kapellen för av- och påstigning. Markerade parkeringsplatser för rörelsehindrade finns vid Ljusets kapell och på parkeringen längst i söder. Gångsystemet är allmänt grusbelagt, medan ett genomgående och körbart stråk är asfalterat. Ytskikten består mestadels av finmakadam med lätt packad yta som vanligen möjliggör framkomlighet med rullstol eller rollator. På vissa ställen är ytskiktet något för löst vilket kan vara besvärligt för rullstolar. Framkomligheten till enskilda gravvårdar på de nya utvidgningsområdena är begränsad då gravkvarteren saknar gångsystem och gravvårdarna är placerade i gräsytor. Mindre terrängtrappor förekommer på ett par platser. I ekonomibyggnaden närmast parkeringen i väster finns toaletter med skötrum och en tillgänglighetsanpassad toalett.

Kommunikation

Parkeringsplatser finns direkt väster om ekonomibyggnaderna, vid Ljusets kapell i väster, norr om kyrkogårdens äldsta del, samt i det nyaste utvidgningsområdet i söder. Kyrkogården är belägen en knapp kilometers gångväg söder om järnvägsstationen. Stadsbuss trafikerar sträckan.

Information

Vid huvudentréerna finns anslagstavlor med information från församlingsverksamheten. Vid portalen till äldsta kyrkogårdsdelen finns även en enklare översiktskarta. Orienteringskarta över kyrkogården med kvarters- och gravnummer saknas. På församlingens hemsida, Svenska kyrkan Eslöv, finns information om Ljusets kapell.

Allmän karaktärisering

Helhet, struktur och kvartersindelning

Eslövs kyrkogård har en 130-årig historia och visar prov på hur kyrkogårdens ideal varierat över denna tid. När kyrkogården anlades rådde ännu det sena 1800-talets striktare stilideal och då nya områden efterhand tagits i bruk har de speglat den då rådande tidsandan.

1945 tillträdde trädgårdsmästaren Gunnar Karlsson tjänsten som kyrkogårdschef och stadsträdgårdsmästare i Eslöv. Under hans dryga 30 år som kyrkogårdschef frångick man alltmer traditionen med gravhäckar av buxbom och även seden att placera gravarna i öst-västlig riktning. Gunnar Karlsson ville skapa omväxling i kvarteren och blandade friväxande buskage med klippta städsegröna häckar kring gravkvarteren. Han placerade gravvårdar i gräsytor och skapade en lummig, variationsrik plats där de olika gravkvarteren har sin egen karaktär.

Äldsta delen

Det ursprungliga området anlades då Eslöv nått en anseelig betydelse som järnvägsknut och handelscentrum. Ortens välstånd avspeglas i en ståtlig och stadsmässig kyrkogård som ännu imponerar på besökaren. Raka rader av väl tilltagna gravplatser dominerar och vegetationen är frodig och högre. En praktfull portal, på båda sidor flankerad av murar bildar en stilfull fasad mot staden.

Gravvårdarna, många från tidigt 1900-tal, är både pampiga och påkostade. Stora familjegravar ligger främst placerade utefter den centrala mittgången med nordsydlig riktning. Gravplatserna är omgärdade av gravhäckar eller stenramar, och höga rygghäckar skiljer gravraderna åt. Städsegrön vegetation spridd över området bildar en lummig grönska, och den yttre omgärningen består av en högre ridå av bokträd.

Miljöbild från den äldsta delen

Äldsta delens östra sida med bokridå mot järnvägen

1923 års utvidgningsområde

Ett större markområde införlivades med kyrkogården på 1920-talet och ett begravningskapell uppfördes. Området var väl tilltaget och gravområdena iordningställdes efterhand som de behövde tas i bruk. På så sätt har varje nytt delområde präglats av den tid då det anlades, från 1920-tal till sent 1970-tal.

De först anlagda kvarteren gränsar till den äldsta delen och har lånat mycket av sin utformning från denna. Strikta rutmönster av inramande klippta häckar och grusbelagda gravplatser. Gravplatserna är här symmetriskt ordnade i rader, i vissa kvarter rygg mot rygg, senare i enkla rader vända på samma håll. Närmast begravningskapellet ramar prydliga tujahäckar in gravplatserna. Rader av träd längs gångstråken ger ett välordnat intryck. Något kvarter tycks ha genomgått sentida omdaning genom att det belagts med gräs.

Äldre kvarter i 1920-talskvarteren längs östra sidan

Prydliga gravhäckar vid gamla kapellet

Kvarteren från 1900-talets mitt övergår mot söder i en mer ombonad utformning med trädgårdslig atmosfär med blommande träd och buskar. Varje kvarter har en egen stil som förstärks av särskilda växtval och strukturer. Japanska körsbärsträd, tårbjörkar och idegranar skapar tillsammans med olika häckstrukturer en variation av karaktärer. Förlängningen av det genomgående mittstråket i nord-sydlig riktning behåller dock sin strikta karaktär med prydligt häckinramade familjegravar. En under efterkrigstiden alltmer jämställd samhällsordning avspeglas i de jämnstora gravplatserna med blygsamt format, och lägre gravvårdar med enklare utformning. Centralt genom utvidgningsområdet löper ett brett gångstråk diagonalt i nordväst-sydöstlig riktning. Stråket är på båda sidor kantat av pelarekar och prydliga rader av stora gräsbelagda gravplatser avgränsade med låga buxbomshäckar. Det diagonala stråket bildar en gräns mot utvidgningsområdets södra del.

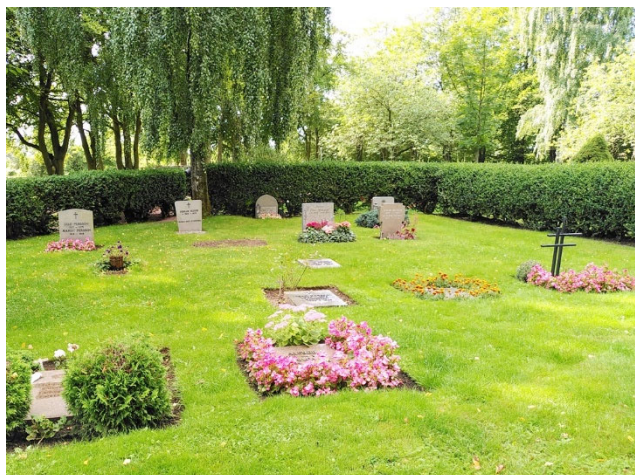

Miljöbild från området som togs i bruk i mitten av 1900-talet

Det breda diagonala gångstråk som delar området

Iordningställandet av utvidgningsområdets södra del påbörjades omkring 1960, men fick sin slutliga utformning 1969 då klockstapeln uppfördes. I slutningen mot norr står gravvårdarna placerade i luftiga rader i öppna gräsytor. Somliga gravrader har ryggplanteringar med friväxande prydnadsbuskar av olika slag. Träden står oregelbundet placerade och ger en naturlig atmosfär. Gravplatserna har i stor utsträckning prunkande smykningsplanteringar med perenner och säsongsväxter. Kring klockstapeln är kvarteret indelat i mindre delområden omgärdade av häckar av storbladig buxbom. Områdena är gräsbelagda och gravvårdar står även här i luftiga rader. Strödda träd och omfattande smykningsplantering av perenner och säsongsväxter skapar en trädgårdslig och rumslig känsla. Här finns även större prydnadsplanteringar med perenner och prydnadsbuskar och hela området har en stor variation av blommande växter.

Rumsligt och trädgårdslikt gravområde vid klockstapeln

Slätten med klockstapeln i bakgrunden

1975 års utvidgningsområde

Området togs i bruk i samband med att det nya krematoriet med de båda krematoriekapellen uppfördes 1975. Minneslunden i områdets södra del anlades fyra år senare. 1996 tillkom urnlunden och 2010 uppfördes även en askgravlund med liknande utformning. Minneslund, urnlund och askgravlund ligger alla i anslutning till kapellet, som numera endast fungerar som ceremonilokal. Norr om kapellområdet ligger gravområden i enhetlig stil, där stående tämligen jämnstora gravvårdar med smyckningsyta framför placerats i raka rader. Några avgränsande häckar skiljer de olika kvarteren åt och enstaka träd skuggar delar av ytan.

1975 års utvidgningsområde

Askgravlunden

2005 års utvidgningsområde

I det senast anlagda området har ännu endast ett fåtal gravsättningar skett. En rundel är centralt placerad i områdets mitt och omges av gräsytor med grupper av träd. Rundeln bildar korsningspunkt för områdets två genomgående gångstråk. Den är nedsänkt i förhållande till omgivande gräsytor, och omgärdad med stödmurar av natursten. Området har en parklik karaktär och omsluts mot öster och mot söder av en flerskiktad ridå av vegetation. Mot områdets norra sida har ett par gravområden nyligen färdigställts och tagits i bruk. I områdets västra del har en även en parkeringsyta anlagts.

Parkområdet i 2005 års utvidgningsområde, med stenrundeln

Övergripande kulturhistorisk värdering

Kyrkogården som plats särskiljer sig från stadens gator, bebyggelse och parker. Den har stor betydelse som ett avskilt stilla rum där vardagslivet upphör och man kan möta tillvaron på ett annat sätt. Kyrkogården är även en plats som berör känslomässigt och den har stor betydelse för invånarnas samhörighet och förankring i staden. Den är en förbindelselänk till tidigare generationer och livet i staden sedan drygt hundra år tillbaka. Den bär på skilda tiders stilideal och vittnar om förändrade sociala förhållanden.

Eslövs kyrkogård berättar om ortens expansion i samband med järnvägens genomslag och dess utveckling som industrisamhälle. Kyrkogårdens äldsta del har en påkostad och högtidlig utformning som illustrerar ortens tillväxt. De äldre träden och de gamla häckstrukturerna i kyrkogårdens äldsta del förmedlar tidsdjup och berättar om sekelskiftets formande av kyrkogården till en stämningsfull och högtidlig miljö.

Kyrkogården har utvidgats i etapper och de olika delarna har olika stildrag som tydliggör kyrkogårdens utveckling. Kapellet och portalen bildar tillsammans ett uttryck för 1920-talets böjelse för nationalromantik. De delar av kyrkogården som utformades efter andra världskriget är ett tidigt exempel på en modern kyrkogårdsarkitektur med landskapsparken som stilideal. Senare tiders utvidgningar har ett rationellt formspråk typiskt för 1900-talets andra hälft. Kyrkogårdens södra delar med sin karaktär av landskapspark utgör ett värdefullt element med rekreativa och meditativa upplevelsevärden, där vegetationens rikedom och variation är mycket viktig.

En ljus och luftig slänt med naturlig trädplantering

Anläggningar och byggnader

Entréer och portaler

Historik

Kyrkogårdens äldsta del fick i samband med utvidgning och anläggning av det gamla kapellet på 1920-talet även en praktfull portal i entrén mot norr. Denna entré utgjorde sedan kyrkogården anlades 1891 huvudentré och var vänd mot stadens centrum. På 1920-talet tillkom även en körväg väster om kyrkogården för transporter till begravningskapellet. Denna körväg utgör idag angöring för biltrafik till kyrkogården. Senare har flera mindre entréer tillkommit allteftersom kyrkogården utvidgats.

Beskrivning

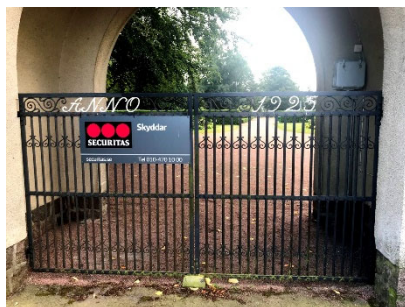
Kyrkogårdens huvudentré som vetter mot stadscentrum består av en pampig portal med ett mittvalv försett med dubbelgrind och två flankerande sidogrindar. Portalen är byggd av tegelmurar som putsats och målats. Den vilar på en sockel av granit och har tak av plåt krönt av ett smideskors. Grindarna är av svartmålat smide utfört som spjälgrindar med utsmyckning och texten *Anno 1925* i krönet. Portalen ansluter på båda sidor till murar i samma stil.

Följer man muren västerut så avslutas den efter cirka 100 meter av ännu ett grindparti. Detta består av en enkel smidesgrind lik portalens sidogrindar, mellan två murade grindstolpar som har samma utförande som portalens yttre grindstolpar.

I den körbara entrén i väster finns ett grindparti av modernare slag. Murade grindstolpar i gult tegel och med plåttäckning bär upp en bred dubbelgrind och två sidogrindar. Grindarna har ett enkelt utförande som spjälgrindar i svartlackerat stål. Mot järnvägen i öster finns en mindre grind av flätverkstyp och mot söder finns en anlagd stig som bildar en enkel entré genom vegetationsridån. Mot parkmarken i väster finns flera spontant uppkomna smitvägar.

Portal i entré mot norr

Dubbelgrind i portalen i norr

Sidogrind i portalen i norr

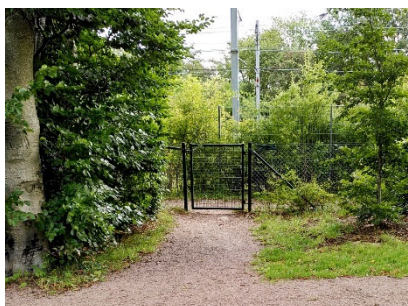
Grind vid muravslut i nordväst

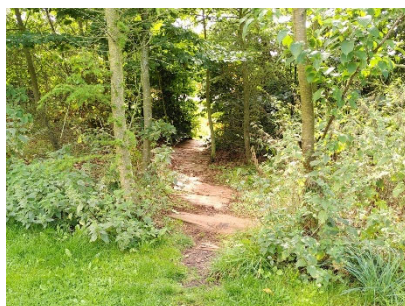
Körbar entré i väster

Sidogrind i entré i väster

Mindre grind mot gångstråk längs järnvägen

Stig mot söder

En av flera smitvägar mot parkmarken i väster

Värdering

Portalen i norr tillkom i samband med utvidgningen av kyrkogården på 1920-talet och utformades tillsammans med kapellet av domkyrkoarkitekt Theodor Wåhlin. Portalen utgör en stilfull entré till kyrkogårdens äldre del.

Murar, staket och annan omgärdning

Historik

Enligt kartbilder och fotografier har kyrkogårdens omgärdning huvudsakligen utgjorts av vegetation som häckar och trädrader. Muren som ramar in kyrkogårdens norra sida tillkom i samband med att portalen uppfördes 1925. Den nuvarande omgärdningen med flätverksstängsel har sannolikt tillkommit etappvis i takt med kyrkogårdens utvidgningar.

Beskrivning

Kyrkogårdens norra sida, som vetter mot stadens centrum, har en stilfull inramning av en mur som ansluter till huvudentrén. Muren sträcker sig cirka 100 meter väster om portalen och 50 meter åt öster. Muren är putsad och målad i samma kulör som portalen. Den har en avtäckning med en enkel rad av enkupigt taktegel sluttande in mot kyrkogården, och strävpelare, s.k. kontreforter, på insidan. I väster avslutas muren av ett grindparti och i öster av en pelare lik grindpartiets grindstolpar, som är kvadratiska med ett pyramidalt krön försett med plåttäckning. I övrigt omges hela kyrkogården av flätverksstängsel av olika typ. I vissa sträckor, framför allt mot väster är stängslet kompletterat med häckplantering.

Mur öster om portalen, sedd från utsidan

Mur väster om portalen, sedd från insidan

Äldre flätverksstängsel mot järnvägen

Värdering

Muren mot norr bildar tillsammans med huvudentréns portal en elegant fasad mot staden.

Kommunikationsytor och gångsystem

Historik

Kyrkogårdens gångsystem härrör från de olika områdenas tillkomst men har generellt behållit sin beläggning av naturgrus. Det körbara stråket från västra entrén, till Ljusets kapell, och fram till parkeringen i 2005 års utvidgningsområde har senare belagts med asfalt.

Beskrivning

Körvägar

Infarten i väster, parkeringar och vägen till Ljusets kapell och till parkeringen i 2005 års utvidgningsområde är belagda med asfalt.

Gångar

Kyrkogårdens gångar är belagda med finmakadam i något rödbrun kulör. Generellt är ytskiktet stabilt nog för att utgöra en tillgänglig beläggning, men på vissa ställen är ytan lösare. På vissa platser i 1975 års utvidgningsområde i väster, förekommer markbeläggning av kalkstenshällar och i minneslunden av betongmarksten.

Trappor

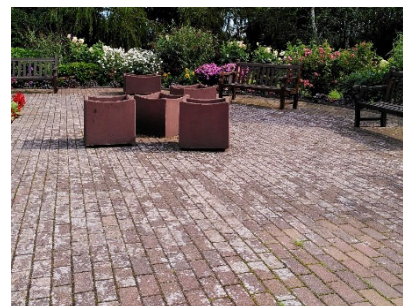
På ett par ställen förekommer mindre trappor. Vid det gamla kapellet finns en liten trappa av kalksten och i utvidgningsområdet i väster finns en trappa smågatsten och granitkantstöd.

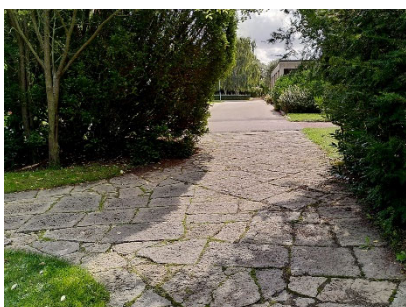
Asfaltbelagt körbart stråk vid västra entrén

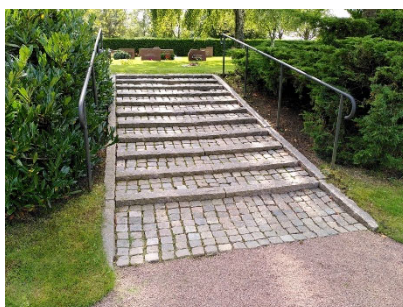
Grusgångar i äldsta delen

Betongmarksten i minneslunden

Område med kalkstenshällar i västra delen

Trappa av smågatsten i västra delen

Liten kalkstenstrappa vid gamla kapellet

Värdering

Kyrkogårdens gångsystem är i stora delar oförändrat sedan tiden för gravkvarterens anläggning. Områdenas skilda karaktärer accentueras av gångsystemens strukturer och ger möjlighet till varierande upplevelser av gravområdena och kyrkogårdens delar.

Gravplatser

Historik

Gravanordningarna är tillkomna efterhand som gravplatserna har belagts och gravområden tagits i bruk. Se mer under rubrik 5.6.5 *Gravområden*.

Beskrivning

Kyrkogårdens gravplatser präglas till stor del av det tidsideal som rådde vid de olika delarnas tillkomst.

Äldsta delen

På kyrkogårdens äldsta kvarter utgörs gravvårdarna i huvudsak av individuellt utformade och ofta påkostade gravanordningar.

1923 års utvidgningsområde

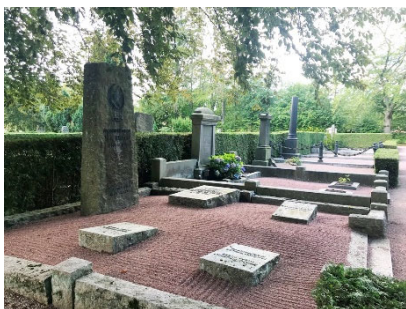
Området utgör ett bra exempel på hur gravvårdarnas utformning har förändrats under 1900-talet. 1920-talet präglades av en variation med både påkostade familjegravar och små och oansenliga gravvårdar, då högsnala modeller i diabas eller grå granit samt låga och breda modeller var vanliga. Senare blev gravvårdarna allt mer anspråkslösa och enhetliga och övergick till det mer standardiserade format som blev vanliga under 1950-talet och framåt. Gravvårdarnas form och material styrdes medvetet för att arkitektoniskt samspela med varandra och områdets helhetsgestaltning.

1975 års utvidgningsområde

I likhet med de delar i 1923 års utvidgningsområde som tagits i bruk under 1900-talets senare del, präglas området av välordnade rader av gravvårdar med enhetlig höjd. Gravvårdarna utgörs i huvudsak av moderna, ibland asymmetriska modeller, med stor variation i material.

2005 års utvidgningsområde

I de nyligen anordnade häckomgärdade gravområdena finns ett fåtal gravvårdar.

Praktfulla familjegravar på den äldsta delen

Gravvårdar från olika decennier under 1900-talets andra hälft, vid klockstapeln

Modernare gravvårdar i 1975-års utvidgningsområde

Värdering

Kyrkogårdens gravvårdar och gravanordningar är viktiga för kyrkogårdens miljö och starkt bidragande till dess karaktär. Kyrkogårdens äldre gravvårdar förmedlar tidsdjup, visar gravkulturen under det tidiga 1900-talet och kan genom inskriptioner berätta om livet och verksamheterna i Eslöv kring sekelskiftet det sena 1800-talet och framåt.

Kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar, där gravrätten återgått till församlingen och gravanordningen tillfallit upplåtaren räknas som fasta anordningar på begravningsplats och är därmed skyddade enligt 4 kap. kulturmiljölagen (1988:950).

En förteckning över kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar och gravanordningar utförs av församlingen i egen regi. Arbetet har påbörjats under 2020.

Gravområden

Historik

Kyrkogårdens norra del är äldst och det är det område som utgjorde den ursprungliga kyrkogården när den anlades 1891. En större utvidgning av kyrkogården gjordes 1923, åt söder. Detta område togs i bruk successivt under resten av 1900-talet. 1975 utvidgades kyrkogården åt väster då krematoriet och krematoriekapellen byggdes. Minneslunden anlades 1979, och urnlunden tillkom 1996. År 2010 anlades askgravlunden i väster, och 2005 utvidgades kyrkogården ännu en gång åt söder.

Beskrivning

Äldsta delen

Den äldsta delen har en väl bevarad atmosfär från tidigt 1900-tal. Området är utformat med en strikt symmetri där två breda gångstråk bildar ett kors och ett yttre stråk omsluter hela området. En tydlig struktur av grusgångar delar upp de fyra kvarteren i raka dubbelsidiga gravrader. Gravplatserna är stora, rektangulära och inramade, av gräväckar eller stenramar, och oftast belagda med grus eller finmakadam. Enstaka gravplatser är gräsbevuxna.

1923 års utvidgningsområde

En förlängning av den äldsta delens genomgående gångstråk i nordsydlig riktning fortsätter här söderut för att senare vika av mot sydväst. De närmare 20 olika kvarteren i området har alla olika utformning och framtoning. Från 1920-talets prydliga rutnönster av enkla eller dubbla gravrader med häckomgärdning till den fria och naturlika utformningen i de delar som togs i bruk under 1960- och 70-talet. I de äldre delarna, från 1900-talets första hälft, är gravplatserna oftast belagda med grus eller finmakadam. De senare anlagda delarna är huvudsakligen lagda i gräs. Nydaningar har skett i områdets äldre delar och områden har lagts i gräs och delvis fått nya strukturer.

1975 års utvidgningsområde

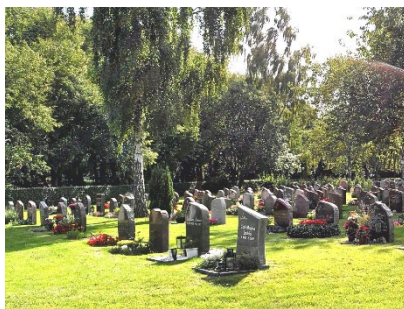
Prydliga och täta rader av gravvårdar i gräsytor präglar de norra och västra delarna av utvidgningsområdet i väster. Invid gravplatserna finns mindre ytor för smyckning och gravplanteringar, i övrigt är kvarteren lagda helt i gräs. I området finns minneslund, urnlund och askgravlund i anslutning till kapellet. Minneslunden består av en hårdgjord yta med betongmarksten kring en fontändamm. Urnlunden och askgravlunden har liknande utformning och består av tegelmurar med namntavlor och hållare för ljus och blommor.

2005 års utvidgningsområde

I området finns ett kvarter med häckomgärdade gravområden.

hOlika epoker samsas i 1923 års utvidgningsområde

1975 års utvidgningsområde har raka rader av tätt placerade gravplatser

Vy från minneslunden

Urnulunden

Urnulundens jordningsyta och prydnadsplantering

Askgravlunden

Värdering

Kyrkogårdens olika delar präglas av de stilideal som rådde vid tiden för de olika gravområdenas tillkomst. Hela kyrkogården besitter rika upplevelsekvallitéer. Framför allt de äldre delar som domineras av påkostade gravplatser med stora kultur- och lokalhistoriska värden.

Övriga platser

Historik

Det senast tillkomna utvidgningsområdet i söder anlades 2005.

Beskrivning

Området, vilket bara till liten del tagits i bruk ännu, har en parklik utformning där breda, grusbelagda gångstråk leder genom gräsytor med träd planterade i grupper och som alléer. I mitten finns en rund nedsänkt grusyta med en likaledes rund planteringsyta i mitten. Stödmurar av natursten bildar inramning av ytan och mot murarna står parksoffor placerade. Från platsen leder gångstråk med stödmurar längs sidorna åt alla fyra väderstreck, och en krans av träd ramar in cirkeln.

Värdering

Platsen är betydelsefull som meditationsplats och ett stilla rum för kyrkogårdsbesökare.

Plats för stillhet i 2005 års utvidgningsområde

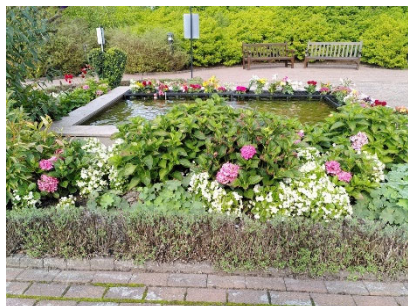
Dammar och övrigt vatten

Historik

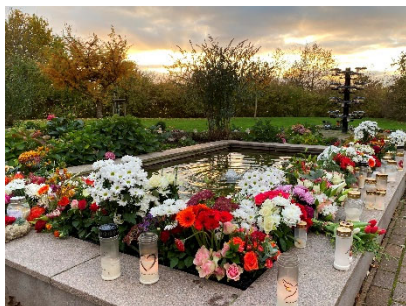
Minneslunden med dammen anlades 1979.

Beskrivning

Centralt placerad i minneslunden är den rektangulära dammen av granit. Dammen är försedd en bubblande fontän och blomsterhållare. Vid dammen finns en prunkande planteringsyta.

Dammen i minneslunden

Värdering

Inga objektspecifika kulturhistoriska värden har identifierats.

Markutrustning

Historik

Sittmöbler, redskapshållare, ljus- och blomsterbärare med mera är genomgående av nyare datum. Serviceplatser och vattenposter har tillkommit i takt med kyrkogårdens utvidgningar. Avfallskärl och redskap har efterhand bytts ut mot modernare modeller.

Beskrivning

Sittmöblerna på kyrkogården är enhetliga. Klassiska parksoffor av träribbor förekommer i alla kyrkogårdens delområden. I minneslunden finns en annan soffmodell med rustik framtoning. Ljusbärare, vashållare och liknande finns vid minneslund, urlund och askgravlund. Serviceplatserna är flera och väl utrustade. Anslagstavlor finns vid huvudentréerna.

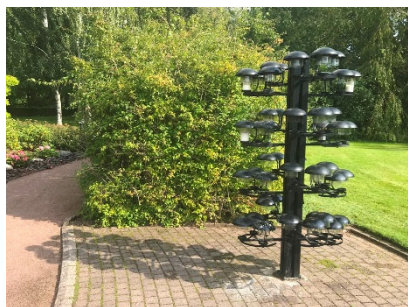
Parksoffa och sopkärl vid västra entrén

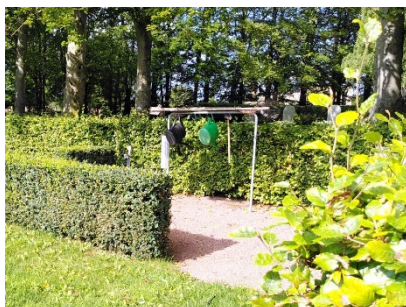
Parksoffa i minneslunden

Anslagstavla vid västra entrén

Ljusbärare i minneslunden

Serviceplats i 2005 års utvidgningsområde

Serviceplats i västra delen

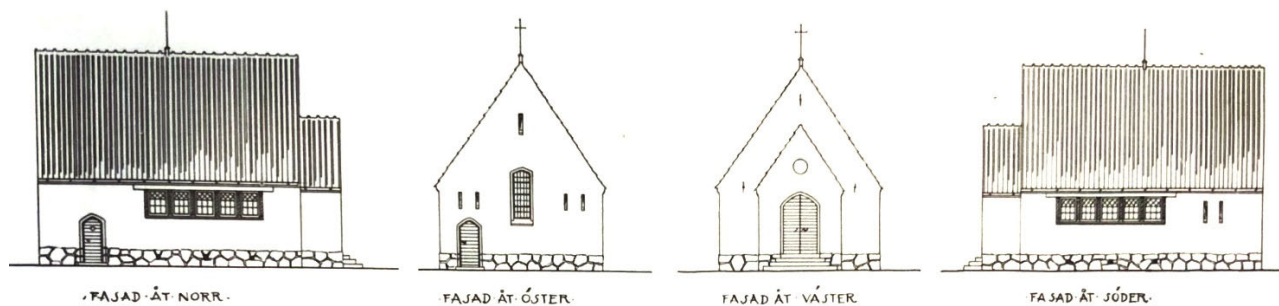
Värdering

Inga objektspecifika kulturhistoriska värden har identifierats.

Byggnader

Historik

I samband med att kyrkogården utvidgades på 1920-talet uppfördes begravningskapell i det nya området. Kapellet ersatte då ett mindre begravningskapell som fanns sedan tidigare, men hur det äldre kapellet såg ut eller var det var placerat finns ingen dokumentation kring. Det nya begravningskapellet ritades av domkyrkoarkitekt Theodor Wählin och invigdes 1925. Theodor Wählin utformade vid samma tid även entréportalen i norr.

Theodor Wählin's illustrationer till begravningskapellet

Klockstapeln på kyrkogårdens högsta punkt uppfördes 1969, efter ritningar av stadsarkitekt Göte Andersson. 1975 uppfördes Ljusets kapell med krematorium och det mindre Hoppets kapell på kyrkogårdens västra utvidgningsområde. Byggnaden ritades av arkitekt Birger Larsson. Krematorieverksamheten upphörde år 2000.

Beskrivning

Kapellet i 1923 års utvidgningsområde är byggt i en enkel stil. Byggnaden är uppförd i nationalromantisk stil i tegel med putsad fasad, på en granitsockel. Byggnadens långsidor pryds på av blyinfattade fönster med färgat antikglas, och taket är av tegel. Portalen i kyrkogårdens huvudentré mot norr, med flankerande murpartier, är uppförd vid samma tid och med liknande material.

Klockstapeln har en stram arkitektur och är utförd i betong och trä.

Krematoriet med de två kapellen nyttjas numera endast som ceremonilokal. Byggnaden är klädd med skivor av natursten med gult tegel i arkad och kompletterande byggnadsdelar.

Det gamla kapellet från 1925

Klockstapeln

Ljusets kapell

Värdering

Det gamla kapellet har ett kulturhistoriskt värde som representant för Theodor Wählin's omfattande produktion i Skåne. Byggnaden har en tidlös karaktär och en central placering på kyrkogården. Både klockstapeln och krematoriekapellet är goda exempel på sin tids arkitektur- och stilideal.

Ekonomiytor

Historik

En ekonomibyggnad byggdes nordväst om kyrkogården 1958. Denna kompletterades med en ny och större ekonomibyggnad som uppfördes 1979. Sedan 2015 nyttjar kyrkogårdsförvaltningen även lokaler i anslutning till Ljusets kapell.

Beskrivning

Ekonomibyggnader och materialförråd finns framförallt nordväst om kyrkogården. Området har utvidgats och omdanats i omgångar sedan det togs i bruk på 1950-talet.

Den gamla ekonomibyggnaden och ekonomigården norr om denna.

Värdering

Inga objektspecifika kulturhistoriska värden har identifierats.

Tekniska system

Beskrivning

Modern stolpbelysning finns på parkeringar, angöringsytor och längs det breda asfalterade stråket i nordsydlig riktning som sträcker sig från västra entrén vid Ljusets kapell, samt i 2005 års utvidgningsområde i söder. Dekorationsbelysning finns i minneslund, urnlund och askgravlund. Dagvatten tas omhand med dagvattenbrunnar och vattenposter finns i serviceplatserna.

Värdering

Inga objektspecifika kulturhistoriska värden har identifierats.

Vegetation och djurliv

Kyrkogården är bärare av ett grönt kulturarv och hyser även livsmiljöer för växter och djur som är beroende av ett ålderdomligt kulturpräglad landskap. Kyrkogårdens medvetet planerade vegetation har en central roll i nutida kyrkogårdsarkitektur. Vanligt förekommande element som trädkrans, solitära träd, omgärdande häckar, ryggäckar mm, är bärande beståndsdelar som bygger upp en kyrkogårds rumslighet och struktur. Vegetation är dynamisk och skiftar över tid, samt erbjuder upplevelsemässiga kvalitéer med många dimensioner. Vegetation består av levande biologiskt material. Traditionellt har ofta inhemska arter förankrade i landskapet använts på kyrkogårdar.

Trädvegetation

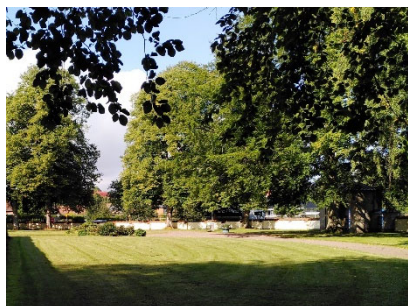
Historik

Sedan den omfattande utvidgningen på 1920-talet tycks kyrkogården ha varit omgärdad av en trädridå. På flygbilder från olika tider kan skönjas att trädridån bestått av flera trädarter och haft en närmast naturlig prägel. Nya inramande trädridåer har tillkommit då kyrkogården utvidgats. Inne på kyrkogården fanns ett tidigt bestånd av högresta träd innanför den norra entrén och enstaka prydnadsträd i gravområdena. Genom decennierna har kyrkogården kompletterats med såväl strukturbildande trädrader och alléer, som fritt placerade träd både solitärt och i grupper.

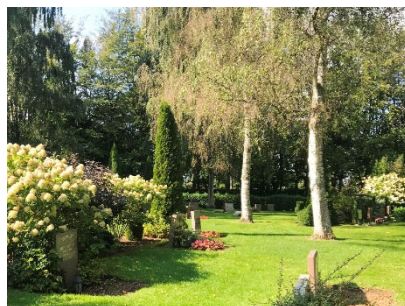
Beskrivning

Kyrkogårdens utbredningsområde efter 1920-talets utvidgning är omgiven av en imposant ridå av högresta träd. Kring norra delen härrör sannolikt många träd från tiden kring 1891 när kyrkogården anlades.

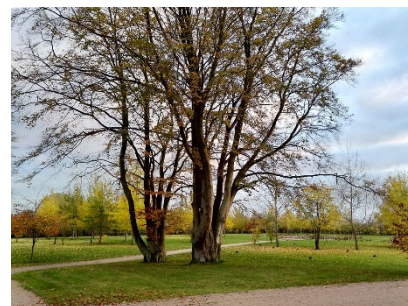
Längst i norr finns även prydnadsträd i gravområden, och dessa har med tiden har vuxit till fantastiska trädexemplar. De områden som danades under 1970-talet och senare, har en friare utformning där träd placerats oregelbundet i grupper eller solitärt.

Träd vid norra entrén

Fritt placerade träd

Gamla träd i den gamla gräsen mot söder, och unga träd i 2005 års utvidgningsområde

Värdering

Sättet att placera träden informellt och formellt i olika delar av anläggningen förekom på det sena 1800-talets och tidiga 1900-talets kyrkogårdar. De formella stilideal som präglar kyrkogårdens alléer, trädtrader och formklippta träd är karaktäristiska för 1900-talets första hälft. Träddridån som omger huvuddelen av Eslövs kyrkogård har en lång tradition och bildar såväl en skyddande inramning som ett betydelsefullt särdrag. Den landskapslika trädplantering som kom att präglar kyrkogårdens senare tillkomna delar vittnar om en ny syn på kyrkogården som en plats med friare och naturligare former. Träden har en bärande funktion i denna typ av landskapspark och dess informella struktur.

Häckvegetation

Historik

Under andra halvan av 1800-talet förändrades utseendet på landets kyrkogårdar. Häckar planterades som strukturskapare och avgränsningar inne på kyrkogården. Framförallt i Sveriges sydligaste landskap fick traditionen att rama in gravplatserna med låga klippta buxbomshäckar ett starkt fäste. Senare under 1900-talets första hälft fick häckarna en allt större betydelse som formelement på kyrkogården. Strävan efter en arkitektonisk helhet där vegetationen har en bärande roll blev idealet. Sammanhängande system av låga formklippta gravhäckar och högre klippta strukturbildande häckar blev utmärkande. Detta är särskilt tydligt på kyrkogårdens äldsta delar. I de områden på Eslövs kyrkogård som formades under mitten av 1900-talet, gavs utrymme för en allt friare utformning där vegetationen tycks mer spontant placerad.

Beskrivning

Äldsta delen

Den bärande strukturen i de fyra kvarter som utgör kyrkogårdens äldsta del består av klippta häckar. Högre rygg- och kvartershäckar av tuja och låga gravhäckar av buxbom eller tuja ramar in gravplatserna och bildar ett rätlinjigt ruttmönster.

1923 års utvidgningsområde

I detta område finns olika strukturer från skilda tidsepoker. Den del av området som togs i bruk på 1920-talet har rätlinjiga strukturer liknande den äldsta delen. Rygg- och kvartershäckar av tuja står för den överordnade strukturen och låga häckar av buxbom, ibland tuja, ramar in och avskiljer gravplatser. När området sedan successivt tog i bruk under kommande decennier fick det en större variation och Blancks ursprungliga plan fick allt mindre inflytande. Gravvårdarna står här ofta i gräs mot rygghäckar av tuja, men här finns även inslag av friväxande häckar med blommande arter som spirea, ölandstok och stefanandra. I de södra delarna av området vilka fick sin utformning kring 1970 har häckarna en rumsbildande funktion. De ramar in kvarter och gravområden och består huvudsakligen av storbladig buxbom.

1975 års utvidgningsområde

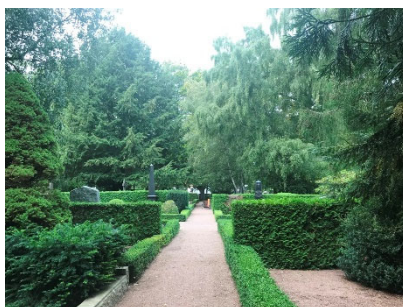
De olika gravområden skiljs åt av kraftiga häckar av storbladig buxbom som har en rumsindelnde funktion. Enstaka friväxande häckar av blommande arter förstärker strukturen i några gravområden. Några tujahäckar har fått komplettera buxbomshäckarna. Klippta lavendelhäckar ramar in planteringar i minneslunden.

2005 års utvidgningsområde

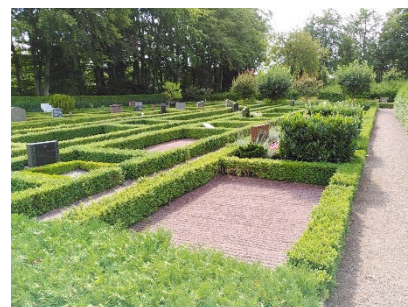
Området har inte fått sin slutliga utformning, men några gravområden har färdigställt i dess norra sida. Dessa är inramade av klippta häckar av bok. En nyplanterad bokhäck omger också den cirkelrunda platsen i områdets mitt. Hela utvidgningsområdets yttre omgärdning innanför det omgärdande staketet, samt avgränsningen mot parkeringen består även dessa av bokhäckar.

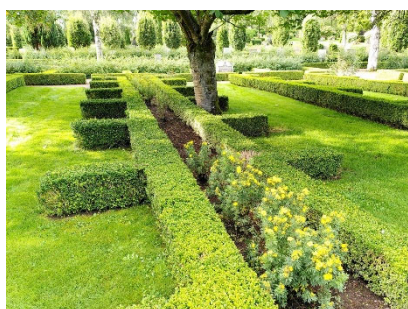
Låga och höga tujahäckar på den äldsta delen

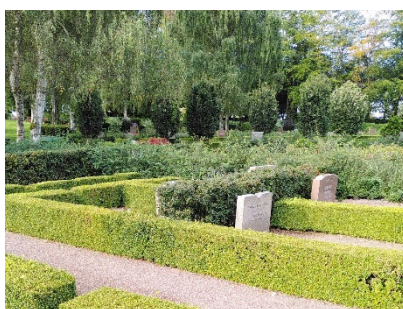
Buxbom- och tujahäckar på den äldsta delen

1920-talets ruttmönster av buxbom

Buxbomshäckar i ett område från mitten av 1900-talet. Kompletterade med ölandstök

Inslag av friväxande häckar

Rumsbildande kvarterhäck av storbladig buxbom i området kring klockstapeln

Värdering

Under 1900-talets första hälft blev klippta häckar en viktig del i kyrkogårdens struktur. Avdelande häckar, omgärdande häckar och gravhäckar hjälper till att bevara de olika områdenas ursprungliga karaktär. På Eslövs kyrkogård bidrar häckarnas olika utformning och karaktär till att tydliggöra vilken tidsepok området har sitt ursprung i.

Övrig vegetation

Historik

När Eslövs kyrkogård först anlades på 1890-talet var idealet en högtidlig och formstark arkitektur där vegetationen spelade en avgörande roll. Strukturer accentuerades och byggdes upp av trädrader och häckar medan karaktärer och stämningar skapades med solitära träd och prydnadsplanteringar. Framför allt i gravplanteringar fick trädgårdsväxter som perenner och säsongsväxter allt större utrymme. Vid 1900-talets mitt och andra hälft fortsatte prydnadsväxterna att ta alltmer plats. Friväxande buskar och solitära träd blev vanligare och fick allt oftare bilda tämligen naturlika miljöer.

Beskrivning

Äldsta delen

Den äldsta delen är rik på praktfulla exemplar av barrväxter som ursprungligen planterats som gravväxter och som sedan fått frodas och åldras på sin plats. Många gravplatser har även kvar äldre perenner och prydnadsbuskar.

1923 års utvidgningsområde

Områdets norra del har i sin välordnade gravstruktur och grusbelagda häckinramade gravplatser kompletterats med blommande buskar, prydnadsträd och perenner i allmänna ytor. I söder förstärks det naturlika intrycket av sammanhängande gräsytor med friväxande buskar och strödda träd. Närmare klockstapeln finns prunkande perennrabatter och planteringar med säsongsväxter. Gravplanteringarna är rikliga och bidrar till en omhuldad och trädgårdslig atmosfär.

1975 års utvidgningsområde

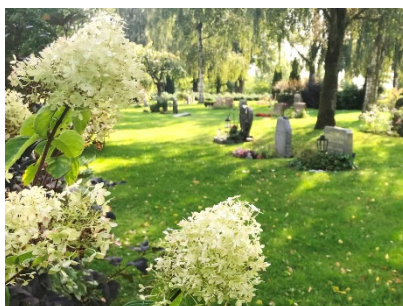
Framför allt i och kring minneslunden finns planteringar med perenner, säsongsväxter och blommande buskar. Områdets norra och västra del har en sparsmakad utformning, men smyckningsytorna på de många gravplatserna bildar en rikedom av blomsterfärging.

2005 års utvidgningsområde

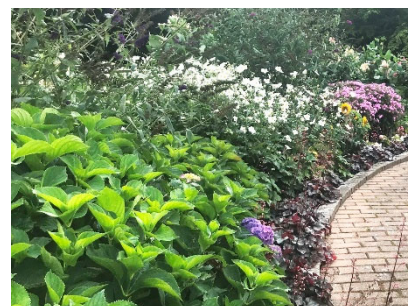
Öppna gräsytor och fritt placerade träd utgör områdets karaktärsvegetation.

Gamla perenner i kyrkogårdens äldsta del

Blommande buskar i slutningen vid klockstapeln

Prunkande planteringar i minneslunden

Värdering

Olika kvalitéer som rumsbildning, blomning, höstfärger och liknande, ger kyrkogården upplevelsevärde. Den varierade vegetationen är även viktig för djurlivet och den biologiska mångfalden.

Djurliv

Allmänt erbjuder kyrkogårdar ofta många olika livsmiljöer för växter och djur. Många arter av till exempel insekter, fåglar och fladdermöss är beroende av specifika livsbetingelser. Stenmurar, åldrade träd, solbelysta stenväggar och ängsytor är några exempel på miljöer som är livsviktiga för vissa arter. En mångfald av blommande växter, skyddande och lägivande vegetation, grusgångar, stenbeläggning och ålderdomlig byggnadsteknik är fler exempel på miljöer som gör kyrkogårdarna attraktiva för många organismer och gör dem till betydelsefulla oaser i landskapet.

Beskrivning

Eslövs kyrkogård har goda förutsättningar för ett rikt djurliv. Djurlivet gynnas av de stora och åldrade träden, olika stenmaterial och en varierad vegetation med många blommande växter. Den rikligt förekommande, åldrade vintergröna vegetationen är viktig för många arter av fåglar och insekter. Ugglor och fladdermöss är exempel på skyddsvärda arter som gynnas av denna vegetation.

Värdering

Eslövs kyrkogårds åldrade träd, barrväxter och den skyddade, avskilda miljön gör kyrkogården attraktiv för insekter, smådjur och fåglar. Mångfalden av blommande växter är särskilt värdefull för pollinerande insekter.